

DOI: 10.18372/2415-8151.25.16796

УДК 739.2 746.54: 553

ВИКОРИСТАННЯ НЕОБРОБЛЕНИХ МІНЕРАЛІВ У ВИРОБАХ ІЗ БІСЕРУ — СУЧАСНИЙ ТРЕНД ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

Триколенко Софія Тарасівна ¹, Єлісеєв Ігор Анатолійович ²

¹ кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри дизайну інтер'єру
Національного авіаційного університету, м. Київ, Україна
e-mail: baronessainred@gothic.com.ua, orcid: 0000-0003-2766-8345

² старший викладач кафедри дизайну інтер'єру Національного авіаційного
університету, м. Київ, Україна
e-mail: ihor.eliseev@npp.nau.edu.ua, orcid: 0000-0003-3677-2072

Анотація. Однією із найцікавіших течій сучасного ювелірного та декоративного мистецтва є використання у виробі мінералів природних форм — необроблених взагалі або частково оброблених. Здебільшого до таких прийомів звертаються самостійні митці та невеликі ювелірні майстерні, натомість масове виробництво прикрас базується на усталених тенденціях однаково огранених каменів. Митці, які виготовляють прикраси із бісеру, перейняли цю тенденцію від художників-ювелірів. Для традиційних технік бісероплетіння до початку ХХІ століття залучення необроблених мінералів не здійснювалося; натомість саме міленіум став своєрідним початком до зародження нової тенденції. У всьому світі з'являються розкішні колекції, які перебувають на межі декоративного і ювелірного мистецтва. Розвиток мережі інтернет створив безмежні бази для навчання та натхнення, завдяки яким прийоми роботи із необробленими мінералами в поєднанні з бісером стали загальновідомими. Звернення до мінералів природних форм демонструє зміну світогляду митців — від прагнення максимально прилаштувати природний матеріал під свої потреби до уміння знайти художню концепцію виробу, яка б максимально розкривала красу матеріалів без штучного втручання у їх форму та фактуру.

В даній статті проаналізовано принципи використання мінералів природних форм у виробі із бісеру. Такі візуальні концепції втілюють потужний змістовний пласт: ідеї екологізації, усвідомлення потужності стихій та, водночас, беззахисності природи, набувають все більшого поширення у цивілізованому світі. Варварське споживання природних ресурсів повільно поступається місцем відновлюванню. Водночас для української культури мистецтво бісероплетіння є одним із найвідоміших та найбільш знакових. Розглядаються історичні аспекти становлення бісероплетіння на вітчизняних теренах. Висвітлено таку проблематику, як виховна функція декоративного мистецтва. Мистецтво виготовлення прикрас, як

одне із найбільш поширених й найбільш затребуваних у всьому світі, увібрало у себе своєрідну виховну функцію — демонстрацію краси природи у її дикому, неприборканому стані; а мистецтво виготовлення прикрас із бісеру демонструє пластичність й багатогранність цього матеріалу. На початку XXI століття набуває поширення напрям виготовлення оправ із бісеру у поєднанні з крупними скляними або мінеральними намистинами, перлинами, металом та ін.. На території України поступ залучення мінералів природних форм розпочався із запізненням, проте нині дана тенденція набула надзвичайного поширення. Ця стаття пропонує до розгляду виробу української майстрині «Baronessainred», яка створює бісерні прикраси із залученням різноманітних мінералів. Варто зазначити, що стаття є продовженням циклу статей, присвячених тенденції використання мінералів необроблених форм у ювелірному і декоративному мистецтві.

Ключові слова: мінерали; камені; оправа; ювелірне мистецтво; прикраси; бісероплетіння; техніка; концепція; виробу; бісер; стрази; філософія; декоративне мистецтво; мистецтво

ВСТУП

На тлі сучасних культуротворчих процесів особливо виділяються явища, що синтетично поєднують традиційні напрями й техніки із сучасними тенденціями. Дана стаття розкриває особливості втілення традиційних прийомів бісероплетіння в новітніх художніх концепціях, які передбачають наявність вставок із необроблених мінералів. Зазначимо, що кінець XX – початок XXI століття став переломним етапом у світогляді більшості цивілізованих країн: хвижацьке ставлення до природи починає змінюватися на дбайливе, активно пропагується екологізація всіх сфер життя. Однією з її форм вираження є використання в мистецтві природних елементів: у музиці — звуків; у скульптурі — необроблених шматків каменю та деревини; в ювелірному мистецтві — необроблених мінералів, таких як камені, самородки, мушлі, перлини неправильних форм та інші. Паралельно посилюється психологічно-філософське насичення творів. Тут варто використати термін, запропонований В. Карповим та Н. Сиротинською — «нейроарт».

Дослідження еволюції творчого поступу людства з позиції нейроестетичних узагальнень є особливо актуальною, оскільки увиразнює пояснює ключові зміни в контексті мистецького відображення людиною довколишнього світу. Наслідком цього постає проблема розуміння природи людської творчості, можливості створення внутрішніх образів та їх екстраполяція, що увиразнюється у новий напрям наукового інтересу — «нейроарт» [6]. Змінюються не лише психологічні аспекти роботи і обрані матеріали, а й художні концепції

творів [18, с. 7]. Симетрія втрачає свою актуальність, ювеліри віддають перевагу композиційно складним формам, ґрунтуючись на силуетах обраних для вставок мінералів. Відбувається процес відродження традиційних технік на базі сучасних матеріалів, завдяки чому народжуються нові форми і засоби виразності. Посилюється протистояння між масовим та авторським виробництвом прикрас. Адже окрім потреби в їжі, повітрі та інших фізіологічних потреб людині властива ще одна, не така першочергова, але досить явна — їй необхідно виділятися з маси [4, с. 100]. Втім, на вітчизняні терена західні віяння прибувають із запізненням [17, с. 41]. Пострадянський скептицизм, прагнення до показної розкоші й зневажливе ставлення до недорогих за собівартістю матеріалів досі гальмують розвиток декоративно-ужиткового та ювелірного мистецтва. Художня цінність та кількість витраченого на роботу часу не цінуються взагалі, оскільки виробу сприймаються переважною більшістю потенційних покупців виключно як сукупність недорогих матеріалів [19, с. 70]. Тому питання відновлення поваги до традиційних народних ремесел, що нині виведені на якісно новий рівень — високого мистецтва — звучить як ніколи актуально на тлі сучасних історичних подій. Приклади виробів Baronessainred демонструють синтез традиційних та сучасних прийомів, а також представляють глибокі ідейно-філософські візуальні концепції, які завуальовано відтворюють природні явища. Саме опанувавши здатність відтворювати навколишній світ мовою мистецтва людина виокремила себе у ньому, задекларувавши здатність творити [5].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теми сучасного ювелірного і декоративного мистецтва знаходять широке висвітлення у мистецтвознавчих дослідженнях. Проте більшість дослідників зосереджують увагу саме на традиційних прикрасах, виконаних за традиційними зразками. Творчість сучасних майстрів бісероплетіння, що продовжують давні традиції, знайшла виявлення у роботах Олени Федорчук [20], Е. Овчаренко [13]. Олена Федорчук зверталася також і до історичних аспектів становлення бісеру на українських теренах, розглядала регіональні особливості виробів [21]. Авторський колектив багатомного енциклопедичного видання «Давня історія України» [2] також розглядає розвиток виробництва скляних намистин та подальше їх використання в оздобленні одягу і створенні самостійних прикрас. Історії народних прикрас різних регіонів України розглядаються в таких відомих дослідженнях, як «Український народний одяг XVII — початку XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського» авторства Д. Кривача і Г. Стельмащука [10]. Прикраси та вишивки Поділля знайшли відображення у книзі «Поділля» [1], авторський колектив якої всебічно розглядає побут й мистецтво мешканців межиріччя Дністра та Південного Бугу. Дана стаття продовжує цикл статей С. Триколенко, присвячених особливостям сучасного бісероплетіння, що перебуває на межі декоративного та ювелірного мистецтва; а також досліджень використання у ювелірному мистецтві необроблених мінералів [15, 16].

МЕТА

Мета дослідження полягає у докладному описі та мистецтвознавчому аналізі виробів мисткині, які є втіленням тенденції виготовлення прикрас із бісеру з використанням необроблених мінералів. Важливими кроками у розвитку вітчизняного мистецтва є теоретичне осмислення новітніх тенденцій: їх становлення, філософського змісту й співвідношення матеріально-ідейних складових. Ідеї відродження національної культури, традиційних ремесел на тлі сучасних віянь сформували потужний напрям, який представляє класичні вироби в новому контексті.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Історія бісероплетіння в Україні налічує не одне століття. Воно набуло найбільшої популярності у XVIII столітті, втім ще за часів Київської Русі активно використовувалися елементи із бісеру для декорування вбрання. Тривалий час уважалося, що всі скляні пред-

мети привозили на Русь із Візантії, однак археологічні розкопки спростували цю думку. Наразі відомо, що скловарні майстерні існували у багатьох давньоруських центрах [9, с. 132]. Великою популярністю користувалися скляні браслети та намиста. Історія бісеру, як матеріалу, значно давніша: його батьківщиною є Давній Єгипет, де у третьому тисячолітті до н.е. було винайдене скло. Крупні скляні намистини ставали все меншими, і з часів римського владарювання збереглися звичні для сучасного глядача за розмірами. Середньовічною столицею виготовлення бісеру стала Венеція, у 1291 році всі складувні майстерні переносяться на острів Мурано, який в епоху Відродження стає єдиним осередком виготовлення бісеру в Європі. Секрет виготовлення бісеру ретельно охоронявся, було категорично заборонено вивозити з Венеції сировину та обладнання. Кілька століть Венеція була єдиним монополістом із виготовлення бісеру, лише у XVII столітті технологію виготовлення крихітних намистин опановують у Франції та Германії. Наприкінці XVIII століття одним із потужних виробників бісеру стає Чехія. Власне, це призводить до стрімкого здешевлення бісеру та стрімкого його розповсюдження Західною і Східною Європою. Саме чеський бісер набув найбільшого розповсюдження Україною. Його використовували для плетіння й ткацтва прикрас, поясів, для вишивання одягу, інкрустації дерев'яних предметів побуту та ін.. Ще одним популярним виробником високоякісного і різноманітного бісеру на межі XX — XXI століття стала Японія. Японський бісер має велику градацію розмірів, форм і забарвлення.

Майстриня, про яку піде мова, використовує у своїй роботі чеський та японський бісер, комбінуючи його відповідно до задуманих конструкцій виробів.

Baronessainred створює прикраси, вибудовуючи композиції, базуючись на формі і колориті обраних мінералів. Прикраси насичені глибоким ідейно-філософським змістом: майстриня черпає натхнення з фольклору, образотворчого мистецтва і навіть архітектури. Розглянемо серію прикрас «Чаклунка», роботу над якою було розпочато 2019 року, і вона постійно доповнюється. Вироби цієї серії мають візуальні асоціації із фантастичними прикрасами з легенд та міфів. Звертаючись до світових традицій, варто розглянути значення перстнів для народів давнини. Вікінги вважали перстні символами влади, багатства і слави. Перстні були цінними подарунками й заміняли гроші, іноді ставали цінними родинними реліквіями. Магічні перстні в скандинав-

ських міфх символізують долю [8, с. 238]. Єгиптяни надавали ювелірним прикрасам значення, яке переважало їхню естетичну привабливість. Цінність виробу розповсюджували на область магії [12, с. 137]. Саме з Єгипту походить традиція використання бісеру, склярусу на одному рівні з золотом, емаллю та коштовними каменями.

Перстень із крупним сірим кварцом у бузковій оправі втілює образ п'яних весняних чарів, що огортають відвідувачів бузкового саду. Димчатий камінь має заокруглену краплеподібну форму, яка зумовила заокруглені лінії бісерної оправі. Використовуючи бісер різних розмірів, вона сформувала структуру оправі, що ідеально огортає вставку. Додатково використовується часткова прозорість мінералу — під каменем розміщено сріблясту вставку, яка сяє крізь товщу кварцу, немов блискучий річковий пісок на сонці. Цей прийом часто використовують ювеліри при роботі із металами: під прозорими, або частково прозорими мінералами розміщується золота або срібна пластина, яка просвічується крізь камінь, створюючи додаткові художні ефекти [14].

Подібний прийом використаний у гарнітурі «Світло й тінь». Гарнітур складається з крупного перстня та кулона із вставкою білого кварцу. Великі округлі камені оправлені в чорні бісерні сітки, доповнені по периметру чорними скляними намистинами. Тут використовується синтез матового і глянцевого бісеру різних розмірів. Обидва центральних елементи — вставка перстня і кулона — майже однакового розміру, таким чином композиційні перетини вибудовуються рівномірно. Для кріплення джгута використовуються застіжки у формі змії.

Масштабний плоский камінь-змійовик неправильної форми став композиційним центром перстня «Лісова галявина». Цей виріб має світло-зелений колорит: трав'янисту зелень вставки доповнює прозорий білий мікробісер та світло зелена перламутрова рубка. На відміну від попередніх прикладів, у даному випадку оправа мінімізована, вона не має значного композиційного навантаження та не відволікає увагу від споглядання основного елемента. Унікальні природні малюнки на камені виступають основним акцентом виробу.

Перстень із яскраво-червоною яшмою трикутної форми має плоску поверхню, природні малюнки нагадують витончений степовий пейзаж. Оправу виготовлено із японського бісеру різних розмірів, додатково периметр оздоблено невеличкими авантюринами крихтами необробленої форми. Чорний

колір оправі підкреслює об'єм вставки, натомість золотисті сяючі авантюринові «зернятка» немов виростають із країв яшми. Вдаючись до філософського осмислення візуального образу виробу, можна провести паралель із вечірнім степом, який поступово занурюється у п'тьму; втім, частину колосків ще осявають промені тліючого сонця [15].

Кілька невеликих перстнів із різними каменями оправлені виключно в бісер без додатків інших мінералів та скляних намистин. Перстень із тигровим оком має оправу, яка максимально відповідає відтінкам самої вставки. Японський бісер різних розмірів та форм огортає вставку, утворюючи потрібне обрамлення прозорого, чорного й золотого кольорів. Оправа здається невід'ємною частиною вставки, виріб сприймається цілним та лаконічним. Перстень із вставкою антрациту має символічне значення: викопне вугілля, до якого належить антрацит, є ресурсом, що асоціюється із полум'ям. Тому майстриня обрала для оправі яскраво-червоний бісер циліндричної форми, периметр додатково оздоблюється прозорим й бузковим бісером. Таким чином оправа нагадує вогник, довкола якого з'являється дим. Варто зазначити, що викопне вугілля ніколи не асоціювалося із ювелірними мінералами. Втім, деякі подібні до нього матеріали вже стали традиційними для ювелірних прикрас. Зокрема, варто назвати пірит, назва якого із грецької розшифровується як «камінь, що висікає вогонь» [7]. Гематит, що має вугільний колір, вже давно використовується у ювелірній справі. Проте гематит, або залізо-вець (старовинна українська назва) здебільшого обробляють до округлих форм [11]. Його цінують саме за дзеркальний блиск, який дав загальноприйнятну назву гладкій блискучій поверхні — гематитова. Повертаючись до антрациту, слід сказати про його щільність та блиск. Саме ці особливості уможливають використання антрацитових самородків без додаткової обробки. Ще один перстень із білим кварцом оправлений в прозору оправу із японського мікробісеру, оздоблений по периметру сріблястими циліндричними намистинами, переплетіння яких нагадує хвилі. Колорит оправі нагадує колорит самої вставки, акцентуючи увагу на її блискучій поверхні.

В окрему групу можна виділити чотири перстні із призмоподібними кристалами, оправленими відповідно до їх специфічної форми. Перший перстень із групи має відносно невеликі розміри, витриманий у білуватому колориті: прозорий білий кварц в оправі з прозорого мікробісеру із додаванням невеликих прозорих стразів. Кристал розміщено

посередині кільця, крупніша частина спрямована до другої фаланги. Наступний перстень із прозорим кристалом кварцу має таку ж композицію, проте оправлений в зеленувато-бузковий мікробісер із хамелеоновим покриттям. На відміну від попереднього прикладу, тут використано прийом не поєднання кольорів, а, навпаки — контрасту. Третій перстень з наведеної групи має трохи відмінну композицію. Вставка — темний кварц, оправа — чорний мікробісер. Одна сторона кристалу повністю оплетена бісером. Друга частково відхиляється від центру, виступаючи гострим кінцем від пальця. Ці три перстні демонструють важливу особливість бісеру, як матеріалу — його надзвичайну пластичність та здатність створювати будь-які форми. Четвертий перстень синтезує особливості оправ цієї групи та попередньо-розглянутих виробів. Великий кристал насичено-бузкового аметисту утримує поперечне кріплення, а периметр огортає масивна оправа з бузкового й прозорого бісеру, доповнена скляними намистинами. Його масштаби певним чином відносять його до так званих прикрас «блінг» [4, с. 101]. Цей перстень отримав назву «Бузковий сон» — кристал спочиває в оправі, немов у ліжечку, завітченому китицями бузку.

Аметистовий кулон на джгуті з бузкового бісеру закріплено за допомогою щільної оправы основи кристалу. Вона охоплює природні нерівності, таким чином утримуючи кристал. Весь колорит виробу обмежений тьмяно-бузковим колоритом, без додаткових акцентів. Аметист має тональну розтяжку від темно-фіолетового до світло-бузкового, таку ж градацію відтворює оправа та джгут.

Два перстні із халькопіритом, маючи подібні центральні вставки, кардинально відрізняються за колоритом та принципами художнього вирішення. На їх створення мисткиню надихнула китайська і японська міфологічна традиція. Принципова різниця в візуальній подачі енергії формотворення та руйнації не обмежується загальноприйнятими європейськими кольоровими стереотипами. Образна символіка відзначалась нашаруванням семантики одного мотиву на інший, що зрештою призвело до появи багатозначності одного і того ж зображення, що стане характерною ознакою як китайського, так і японського мистецтва. Так виникає поняття образу-символу, коли за буквальним зображенням знаходиться прихований зміст [3, с. 31-32]. Перший перстень має крупні розміри, його поверхня пориста. Фактура халькопіриту, його блиск та складний переливчастий колір із переважанням смарагдового та бузковим відливом

дали можливість розробити принципово різні оправы, які гармонійно поєднані із вставками. Чорна оправа з глянцевого і матового мікробісеру із додаванням невеликих огранених намистин ефектно акцентує яскраві переливи мінералу. Темний колорит виробу асоціативно відносить його до поняття «темної» сутності, відмирання. Другий перстень має менші розміри, він оправлений із застосуванням бузкового матового мікробісеру, смарагдових намистин та рубки. Він певним чином асоціюється з кольорами весни та відродження. Таким чином два перстні зі вставками однакових матеріалів утілюють ідеї різної полярності — відмирання та відродження.

Лабрадор став одним із улюблених каменів майстрині — кабошони та шматки неправильних форм стали основами кількох прикрас, які демонструють уміння майстрині працювати із різними силуетами. Перстень із лабрадором в чорній оправі та перстень в сірій оправі, як і попередньо розглянуті зразки, втілюють два різних бачення матеріалу. Чорний бісер підкреслює іризацію мінералу, натомість сірий бісер, що також переливається, візуально продовжує периметр вставки. Кулон із лабрадором в яскраво-червоній оправі демонструє яскраву золотисту іризацію каменю, яка сяє на тлі матового бісеру. Насичена однамітна оправа виступає потужним суцільним тлом для значно складнішої за малюнком та колоритом вставки. Варто окремо розглянути двосторонній кулон з лабрадору, одна сторона якого глянцево відполірована, а інша — має фактуру природнього сколу. Силует цього каменю не оброблений, має природні нерівності. Його особливість полягає у різній іризації двох сторін: відполірована світиться ультрамариновими прожилками, натомість скол під певними кутами спалахує золотими вогниками. Саме унікальна властивість — іризація — зробила лабрадор одним із улюблених матеріалів майстрині.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи огляд виробів, що демонструють сучасні тенденції на тлі традиційних технік можна говорити про еkleктизацію сучасного декоративного мистецтва та поступову руйнацію межі декоративне/ювелірне. Все більше митців декоративного мистецтва залучають до роботи коштовні матеріали, такі як дорогоцінні камені, метали. Виводячи прикраси із бісеру на художньо високий рівень, вони підносять їх до ювелірного рівня. Вироби Varonessainred демонструють авторське бачення бісероплетіння та уміння працювати із мінералами різних форм й розмірів.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Артюх Л., Балушок В., Болтарович З. Поділля. Київ : НКЦ Доля, 1994. 504 с.
- [2] Асеев Ю., Баран В., Толочко П. Давня історія України. Київ : Поліграфкнига, 2000. Т. 3 : Слов'яно-Руська доба. 695 с.
- [3] Гнатюк Л.Р. Сакральність, міфологізм і символізм ширм, їх зв'язок з живописом та прийом ширми в ландшафтному дизайні Китаю / Дін Ян, В.В. Товбич, Г.Л. Ковальська, Л.Р. Гнатюк // Теорія та практика дизайну. Збірник наукових праць. – Вип. 22. – К.: НАУ, 2019. – С.28–40.
- [4] Cox B. Fashionable: An Illustrated History of the Bizarre and Beautiful. Weldon Owen, 2012. 256 p.
- [5] Карпов В.В. Нейроарт у контексті творчості: дип. освіт. рівня магістр: 023 образотворче мистецтвтивне мистецтво, реставрація / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.-Київ, 2019. 85 с.
- [6] Карпов В.В., Сиротинська Н.І., Бондик О.В. Ейдетика художньої творчості людини в контексті нейроарту // Український мистецтвознавчий дискурс : колективна монографія / За заг. ред. д.і.н. В.В. Карпова. Рига: Izdevnieciba Baltia Publishing, 2020. С. 168 - 183.
- [7] Cornelius S. Hurlbut, Cornelis Klein (1985). Manual of Mineralogy, 20th ed., John Wiley & Sons, New York, p 285–286
- [8] Cotterell A., Storm R. The Ultimate Encyclopedia of Mythology. London : Hermes House, 1999. 512 p.
- [9] Козак Д., Крижинський С., Толочко П. Давня історія України. 2-ге вид. Київ : Либідь, 1995. 224 с.
- [10] Крвавич Д., Стельмашук Г. Український народний одяг XVII – початку XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського. Київ : Наук. думка, 1988. 272 с.
- [11] Мала гірнича енциклопедія : у 3 т. / за ред. В. С. Білецького. — Д. : Донбас, 2004. — Т. 1 : А — К. — 640 с.
- [12] Morris N. Atlante dell'Antico Egitto. Novara : Istituto Geografico De Agostini, Fabbri, 2001. 216 p.
- [13] Овчаренко Е. Модний бісер і витончена емоція. Я-UA Культура. URL: <https://i-ua.tv/culture/26783-modnyi-biser-i-vytonchena-emotsiia> (дата звернення: 19.04.2022).
- [14] Триколенко С. Т. Застигла природа в творчості майстерні «Воображаріумм» / Софія Тарасівна Триколенко // Науковий вісник Національного музею історії України. Збірник наукових праць. / Софія Тарасівна Триколенко. – Київ, 2019. – С. 541–556.
- [15] Триколенко С. Т. Краса неприборканої стихії - природні форми мінералів у ювелірному мистецтві / Софія Тарасівна Триколенко. // Збірник матеріалів X міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні технології та особливості видобутку, обробки і використання природного

REFERENCES

- [1] Artyux L., Balushok V., Boltarovych Z. (1994) Podillya [Podillya] Kyiv : NKcz Dolya. 504 s [In Ukrainian]
- [2] Asyeyv Yu., Baran V., Tolochko P. (2000) Davnya istoriya Ukrayiny [Ancient history of Ukraine]. Kyiv : Poligrafknyga, T. 3 : Slov'yano-Ruska doba. 695 s. [In Ukrainian]
- [3] Gnatyuk L.R. (2019) Sakralnist, mi-fologizm i symbolizm shyrm, yix zvyazok z zhyvopysom ta pryjom shyrmiv landshaftnomu dyzajni Kytayu [The sacredness, mythology and symbolism of screens, their connection with painting and the reception of the screen in Chinese landscape design / Din Yan, V.V. Tovbych, G.L. Kovalska, L.R. Gnatyuk // Teoriya ta prakty`ka dy`zajnu. Zbirny`k naukovy`x prac`. - Vy`p. 22. - K.: NAU, - C.28–40. [In Ukrainian]
- [4] Cox B.(2012) Fashionable: An Illustrated History of the Bizarre and Beautiful. Weldon Owen, 256 p.
- [5] Karpov V.V. Neuroart u konteksti tvor-chosti (2019) Neuroart and Contexts of Creativity : dyp. osvit. rivnia mahistr: 023 obrazotvorche mystetstvtyvne mystetstvo, restavratsiia / Natsionalna akademiia ker-ivnykh kadriv kultury i mystetstv.-Kyiv, 85 s.
- [6] Karpov V.V., Syrotynska N.I., Bondyk O.V. Eidytyka khudozhnoi tvorchosti liudyny v konteksti neuroartu (2020) Eidetics of artistic creativity of people in the context of neurooortu // Ukrainyskyi mystetstv-voznachyiy dyskurs : kolektyvna monohrafiia / Za zah. red. d.i.n. V.V. Karpova. Ryha: Izdevnieciba Baltia Publishing, S. 168 - 183. [In Ukrainian]
- [7] Cornelius S. Hurlbut, Cornelis Klein (1985). Manual of Mineralogy, 20th ed., John Wiley & Sons, New York, p 285–286
- [8] Cotterell A., Storm R. (1999) The Ultimate Encyclopedia of Mythology. London : Hermes House, 512 p.
- [9] Kozak D., Kryzhynskiy S., Tolochko P. (1995) Davnya istoriya Ukrayiny`. [Ancient history of Ukraine]
- [10] 2-ge vy`d. Kyiv : Lybid`, 224 s. . [In Ukrainian]
- [11] Krvavych D., Stelmashhuk G. (1998) Ukrayinskyj narodnyj odyag XVII – pochatku XIX st. v akvarelyax Yu. Glogovs`kogo [Ukrainian folk clothing of the XVII - early XIX centuries. in watercolors by Yu. Glogowski]. Kyiv : Nauk. dumka, 272 s. [In Ukrainian]
- [12] Mala hirnycha entsyklopediia (2004) A small mining encyclopedia : u 3 t. / za red. V. S. Biletsko-ho. — D. : Donbas,— T. 1 : A — K. — 640 s. [In Ukrainian]
- [13] Morris N. Atlante dell'Antico Egitto. Novara : Istituto Geografico De Agostini, Fabbri, 2001. 216 p.
- [14] Ovcharenko E. Modnyj biser i vytonchena emociya [Fashionable beads and elegant emotion]. Ya-UA Kultura. URL: <https://i-ua.tv/culture/26783-modnyi-biser-i-vytonchena-emotsiia> (data zvernennya: 19.04.2022). [In Ukrainian]
- [15] Trykolenko S. T. Zastyhla pryroda v tvorchosti maisterni «Voobrazhariumm» (2019) Frozen nature in the work of the workshop "Imaginarium"/ Naukovyi visnyk Natsionalnoho muzeiu istorii Ukrainy. Zbirnyk naukovykh prats. / Sofiya Tarasivna Trykolenko. – Kyiv, – S. 541–556. [In Ukrainian]
- [16] Trykolenko S. T. Krasa nepryborkanoi stykhii - pryrodni formy mineraliv u yuvelirnomu mystetstvi (2021) The beauty of the unbridled element is the

каміння». - Державний гемологічний центр України. - Київ, 2021. - С. 41-45

[16] Триколенко С. Т. Краса стихій світобудови – необроблені форми мінералів у ювелірному мистецтві / С. Триколенко // Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. К.: НАУ, 2021. Вип. 23. С.7-15

[17] Триколенко С. Т. Проблема усвідомлення українським суспільством вартості авторських виробів декоративно-ужиткового мистецтва як один із чинників занепаду українського мистецтва / С.Т. Триколенко //Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство /Київський національний університет культури і мистецтв. – Київ, 2021. – С. 70 – 72

[18] Триколенко С. Т. Природні мотиви у творчості молодих ювелірів / С. Т. Триколенко // Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад-доуніверситетська підготовка-вищий навчальний заклад: зб. наук. праць матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 квітня 2017 р., м. Київ, Національний авіаційний університет/наук. ред. НП Муранова.-К.:–НАУ, 2018.– С. 264-266

[19] Триколенко С. Уява природи безмежна – краса необроблених каменів у творчості майстерні «Воображаріумм» / Софія Триколенко // Коштовне та декоративне каміння / Софія Триколенко. – Київ: ДГЦУ, 2018. – С. 21-24.

[20] Федорчук О. Минуле і новітнє української культури: огляд VII Всеукраїнської виставки «Бісер: Вчора. Сьогодні. Завтра» / Олена Федорчук // Народознавчі зошити / Олена Федорчук. – Львів, 2019. – С. 770-774.

[21] Федорчук О. Художні вироби з бісеру в українському народному мистецтві: походження та розвиток традиції. Народознавчі зошити. 2011. № 4. С. 691-703.

natural forms of minerals in the art of jewelry / Zbirnyk materialiv Kh mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Suchasni tekhnolohii ta osoblyvosti vydobutku, obrobky i vykorystannia pryrodnoho kaminnia». - Derzhavnyi hemolohichnyi tseentr Ukrainy. - Kyiv,- S. 41-45[In Ukrainian]

[17] Sofia T. Trykolenko The beauty of elements of the universe – natural forms of minerals in jewelry / S. Trykolenko // Theory and practice of design. 2(23). С.7-15[In Ukrainian]

[18] Trykolenko S. T. Problema usvidomlennia ukrainyskym suspilstvom vartosti avtorskykh vyrobiv dekoratyvno-uzhytkovoho mystetstva yak odyin iz chynnykiv zanepadu ukrainiskoho mystetstva (2021) The problem of Ukrainian society's awareness of the value of author's products of decorative and applied art as one of the factors in the decline of Ukrainian art / Ukraina u svi-tovykh hlobalizatsiinykh protsesakh: kultura, ekonomika, suspilstvo /Kyivskyi natsionalnyi universytet kultury i mystetstv. – Kyiv, – S. 70 – 72 [In Ukrainian]

[19] Trykolenko S. T. Pryrodni motyvy u tvorchosti molodykh yuveliriv (2018) Natural motives in the work of young jewelers /Aktualni problemy v systemi osvity: zahalnoosvitnii navchalnyi zaklad–douniversytetska pidhotovka–vyshchyi navchalnyi zaklad.–K.:–NAU, 2018. – S. 264-266 [In Ukrainian]

[20] Trykolenko S. Uiava pryrody bezmezha – краса необроблених каменів у творчості майстерні «Voobrazhariumm»(2018) The imagination of nature is boundless - the beauty of untreated stones in the work of the workshop "Imaginarium" / Koshtovne ta dekoratyvne kaminnia / Sofiiia Trykolenko. – Kyiv: DHTsU,– S. 21-24. [In Ukrainian]

[21] Fedorchuk O. (2019) Mynule i novitnye ukrayinskoyi kultury` : ogyad VII Vseukrayinskoyi vystavky` «Biser: Vchora. Sogodni. Zavtra» [Past and latest Ukrainian culture: a review of the VII All-Ukrainian exhibition "Beads: Yesterday. Today. Tomorrow"]/ Olena Fedorchuk // Narodznavchi zoshyt` / Olena Fedorchuk. – Lviv,– S. 770-774. [In Ukrainian]

[22] Fedorchuk O. (2011) Xudozhni vyroby` z biseru v ukrayinskomu narodnomu mystectvi: poxodzhennya ta rozvytok tradyciyi [Bead art in Ukrainian folk art: the origin and development of tradition]. Narodoznnavchi zoshyty. # 4. S. 691-703. [In Ukrainian]

ABSTRACT

Trykolenko Sofia T., Yelisieiev Ihor A. Use of raw minerals in beads - current trend of decorative art.

One of the most interesting trends in modern jewelry and decorative arts is the use of natural forms in mineral products — unprocessed in general or partially processed. Most of these techniques are used by independent artists and small jewelry workshops, while the mass production of jewelry is based on established trends of equally faceted stones. Artists who make jewelry from beads have inherited this trend from jewelry artists. For traditional beadwork techniques until the beginning of the XXI century, the involvement of raw minerals was not carried out; instead, it was the millennium that became the beginning of a new trend. Luxurious collections are appearing all over the world, which are on the verge of decorative and jewelry art. The development of the Internet has created endless bases for learning and inspiration, thanks to which the methods of working with raw minerals in combi-

nation with beads have become well-known. The appeal to minerals of natural forms demonstrates a change in the worldview of artists — from the desire to adapt natural material to their needs to the ability to find an artistic concept of the product that would reveal the beauty of materials without artificial interference with their shape and texture. This article analyzes the principles of using minerals of natural forms in bead products. Such visual concepts embody a powerful layer of content: the ideas of greening, awareness of the power of the elements and, at the same time, the vulnerability of nature, are becoming increasingly common in the civilized world. Barbaric consumption of natural resources is slowly giving way to recovery. At the same time, the art of beadwork is one of the most famous and significant for Ukrainian culture. Historical aspects of the formation of beadwork in the country are considered. Issues such as the educational function of decorative arts are highlighted. The art of making jewelry, as one of the most common and most popular in the world, has absorbed a kind of educational function — a demonstration of the beauty of nature in its wild, untamed state; and the art of making beaded jewelry demonstrates the plasticity and versatility of this material. At the beginning of the XXI century, the direction of making bead frames in combination with large glass or mineral beads, pearls, metal, etc. is gaining ground. This article offers a product of the Ukrainian craftswoman "Baronessainred", who creates beaded jewelry with a variety of minerals. It is worth noting that the article is a continuation of a series of articles on the trend of using minerals of raw forms in jewelry and decorative arts.

Key words: minerals; stones; rim; jewelry; decorations; beadwork; machinery; concept; ware; beads; rhinestones; philosophy; decorative arts; art

AUTHER`S NOTE

Sofia T. Trykolenko, Candidate of Art Studies, Associate Professor, Department of Interior Design, National Aviation University, Kyiv, Ukraine; e-mail: baronessainred@gothic.com.ua, orcid: 0000-0003-2766-8345

Ihor A. Yeliseiev, Senior Lecturer, Department of Interior Design, The National Aviation University, Kyiv, Ukraine; e-mail: ihor.eliseev@npp.nau.edu.ua, orcid: 0000-0003-3677-2072

Стаття подана до редакції 12.05.2022 р.

Стаття прийнята до друку 20.05.2022 р.